Op pad in gemeente Alphen aan den Rijn

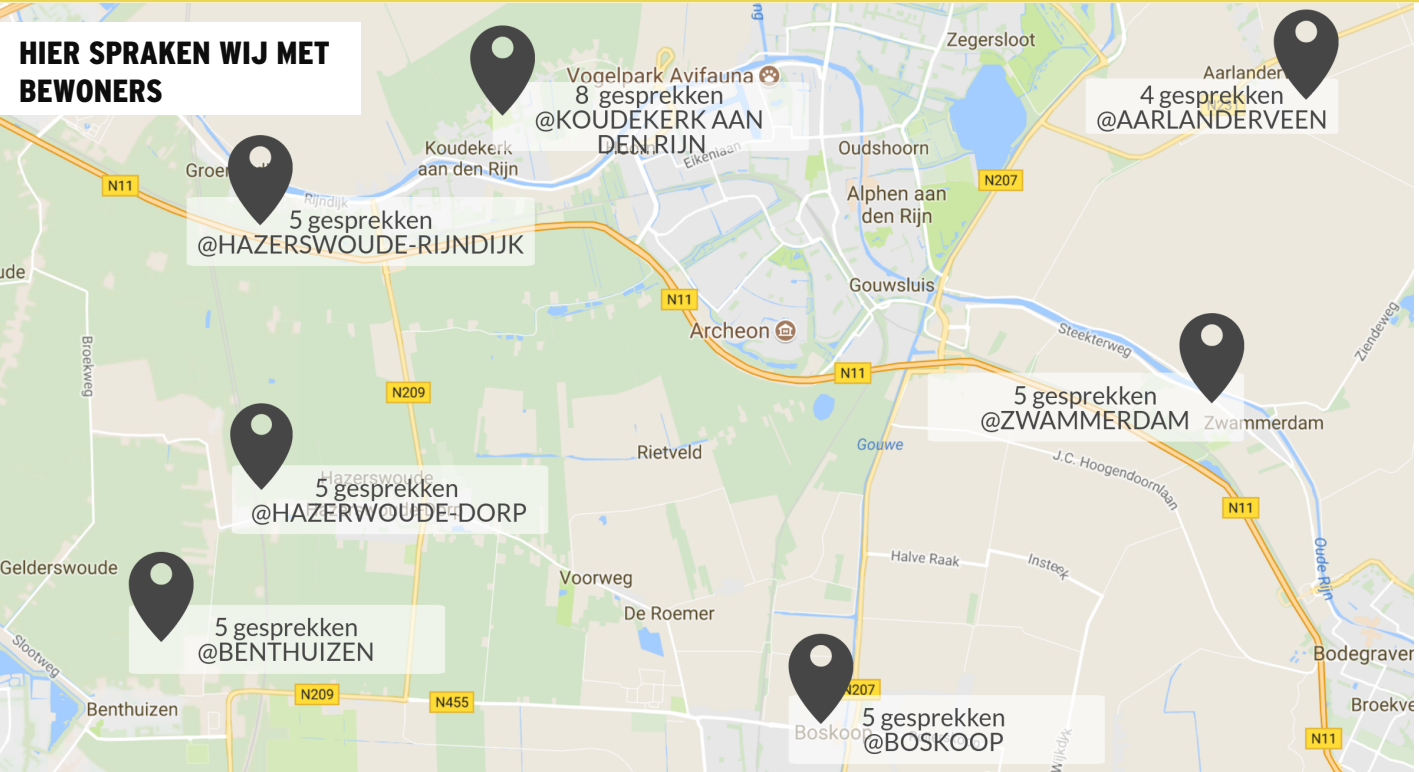
Veertig mensen, 37 gesprekken, in twee dagen en zeven dorpen.* Wij, vier jonge onderzoekers van Jonge Honden, spraken tijdens de Week van de Leefomgeving met bewoners uit dorpen van de gemeente Alphen aan den Rijn. Het koffiezitje op straat met een tafeltje, stoelen, koekjes en koffie of thee nodigt bewoners uit. De een is nieuwsgierig en blijft staan kijken, de ander loopt haastig voorbij voor de dagelijkse dingen. Het verschilt per dag, het weer, het dorp en de tijd.

De bewoner die het aandurft bij ons te komen zitten, vragen we naar zijn of haar mening over de leefomgeving. "Wat is voor u belangrijk en welk(e) thema('s) spelen bij u?" De antwoorden zijn verschillend en in menig gesprek komen diverse thema's voorbij. Alles staat met elkaar in verbinding. Betaalbare woningen zijn nodig om de vergrijzing tegen te gaan. Groen en verbindingen vergroten de leefbaarheid. En de komst van jonge gezinnen kan de sociale verbondenheid versterken.

Samen met de bewoners worden ook de rollen verdeeld. "Wat kan en wil de bewoner zelf doen, waar kan de samenwerking worden opgezocht en wat is de rol van de gemeente?" De bevindingen zijn een hulpmiddel voor de gemeente Alphen aan den Rijn voor het opstellen van een omgevingsvisie en een mogelijkheid om in te springen op de ideeën en zorgen die bestaan in de dorpen rondom Alphen aan den Rijn stad.

*Wij gebruiken in dit artikel het woord 'dorpen' in plaats van 'kleine kernen', omdat 'dorpen' meer bewonersjargon is.

HIER SPRAKEN WIJ MET BEWONERS

GEKOZEN THEMA'S

15x leefbaarheid en sociale verbondenheid
8x (betaalbaar) wonen
5x groen en water
4x zorg en ondersteuning
4x verbindingen
1x onderwijs
0x duurzaamheid

LEEFTIJD VAN DE GESPROKEN BEWONERS

7 bewoners jonger dan 25 jaar
6 bewoners tussen 25-40 jaar
13 bewoners tussen 40-65 jaar
10 bewoners tussen 65-80 jaar
1 bewoner ouder dan 80 jaar

SAMENHORIGHEID, VOORZIENINGEN EN RUST

In Zwammerdam wandelt de 23-jarige Marloes** met haar hond Luna langs. We spreken haar aan. Ze is geboren en getogen in Zwammerdam, heeft haar familie en vrienden om de hoek en studeert nu SPH in Leiden. Net als bij de andere jongeren die we spreken, betekent het thema 'leefbaarheid en sociale verbondenheid' voor Marloes dat er activiteiten zijn. Denk aan kleine, simpele evenementen waar bewoners op afkomen.

'Leefbaarheid en sociale verbondenheid' is het meest besproken thema in onze gesprekken. Genoemde betekenissen van het thema 'nabijheid van natuur', 'rust en ruimte', en tegelijkertijd 'voldoende voorzieningen' springen hieruit. Wat 'voldoende' precies betekent verschilt. Het kan gaan om een apotheek, sportclub, scholen of een pinautomaat. Voor Marloes gaat het om gezelligheid creëren en dat kan nog beter zegt ze. "In het buurthuis worden vooral evenementen georganiseerd voor ouderen. Ik heb behoefte aan meer evenementen voor jongeren. Een plek, zoals het buurthuis, waar jongeren 's avonds naar toe kunnen. Dat hoeft niet bijzonder te zijn."

Voor Marloes hebben de voorzieningen direct te maken met sociale verbondenheid. "Iedereen kent elkaar in een dorp. De saamhorigheid is goed." Er moet een plek zijn waar mensen elkaar weten te vinden. "Als iemand een feestje geeft, komen bewoners van verschillende leeftijden daaropaf." De tevredenheid over de sociale verbondenheid en leefbaarheid verschilt per dorp. Of de mensen elkaar kennen en gedag zeggen op straat is afhankelijk van de sociale controle.

**De namen van bewoners in dit artikel zijn gefingeerd.

BETAALBAAR WONEN VOOR JONGEREN EN SENIOREN

Meneer de Graaf uit Aarlanderveen laat ons zien dat sociale verbondenheid en leefbaarheid en het aanbod van betaalbare woningen met elkaar samenhangt. De Graaf komt ons doelbewust opzoeken. Hij zet zijn fiets naast de plaatselijke kroeg neer waar wij het koffiezitje hebben opgesteld. De Graaf woont al jaren in Aarlanderveen en is actief betrokken bij de belangenvereniging. We praten over woningen. Tijdens het gesprek vallen we af en toe stil wanneer een tractor langs komt rijden en we elkaar niet meer kunnen verstaan.

Al meerdere malen heeft meneer de Graaf bij de gemeente het aanbod van betaalbare woningen aangekaart. "Het belangrijkste voor ons is dat er nieuwe (huur)woningen voor starters gebouwd worden." Marloes is het levende bewijs dat deze zorgen van bewoners in de dorpen terecht zijn. Marloes vertelt dat veel van haar leeftijdsgenoten het dorp uittrekken. De boel vergrijst en het aantal voorzieningen neemt af. De Graaf ziet wel dat de bouwplannen voor nu te kleinschalig zijn om de continuïteit van de leefbaarheid te waarborgen. "Bewoners en bedrijven vertrekken en verenigingen kunnen geen bestuursleden meer vinden. Er is wel jeugd die in Aarlanderveen een gezin wil stichten, maar er zijn geen betaalbare woningen. De gemeente is aan zet om een bestemmingsplan te ontwikkelen."

GENOEMDE BETEKENISSEN BIJ DE THEMA'S

LEEFBAARHEID EN SOCIALE VERBONDENHEID

Elkaar kennen en elkaar weten te vinden

Je veilig voelen in een schone en rustige omgeving

Voldoende voorzieningen die toegankelijk zijn voor iedereen

BETAALBAAR WONEN

Passend woningaanbod voor jongeren en ouderen

Sociale (huur)woningen, ruime ouderenwoningen

VERBINDINGEN

Gemakkelijke toegang via toegangswegen

Ruime beschikbaarheid aan openbaar vervoer

Tom (16) en Bas (15)

"Wij willen iemand waar wij mee kunnen praten. En als we met een idee komen, dat we dan worden teruggebeld."

Annika (40)

"In de straat staan veel planten. Betrek bewoners bij het schoonhouden van de perken als de gemeente zelf niet de middelen heeft. Als wij kunnen helpen dan mag de gemeente dat vragen."

JONGE HONDEN IN GESPREK MET BEWONERS IN DE DORPEN

Opvallend is dat de roep om meer betaalbare woningen voor jongeren komt van bewoners boven de veertig jaar. Marloes is van plan het dorp uit te gaan. Zij bevindt zich in de eindfase van haar studie en oriënteert zich op een baan. De locatie van haar nieuwe werkplek bepaalt waar zij zal gaan wonen.

Af en toe worden in de context van 'betaalbaar wonen' ook de ouderen, ofwel gepensioneerden, genoemd. Met de vergrijzing groeit de vraag naar ouderen-woningen, vertellen bewoners ons. Wat een 'passend' woningaanbod is heeft te maken met de prijs-kwaliteitverhouding van de woning, hoeveel de doelgroep kan besteden en wat de woonwensen zijn. Er mag bijvoorbeeld meer luxe komen in de ouderenwoningen, vindt een meneer: "De woningen zijn veel kleiner geworden." "Dan kunnen de kleinkinderen niet blijven slapen", ligt een mevrouw toe.

Er mag gebouwd worden om meer jonge gezinnen een plaats te geven, maar de kleinschaligheid van de dorpen blijft voor de bewoners wel belangrijk. Verschillende uitspraken van bewoners laten dit zien: "ik krijg allergie van de stad" en "het mag wel iets groter, als stiltegebieden en beschermde dorpsgezichten maar bewaard blijven".

VAN EN NAAR HUIS

Een thema dat vaak tussen neus en lippen door wordt genoemd is 'verbindingen'. Meneer de Vries ging er met ons over in gesprek.

Ricardo de Vries, 47 jaar, vrachtwagen-chauffeur en zijn hele leven woonachtig in Hazerswoude Dorp, komt net terug van zijn werk en is écht toe aan een kopje koffie als we hem zien. De koekjes worden erbij gehaald en het gesprek gaat van start. "In de middag rond een uur of vier is het lastig om het dorp in te komen", vertelt de Vries. "Het gaat vooral om doorgaand verkeer en niet om verkeer naar het dorp zelf toe." De drukke momenten probeert hij daarom te mijden. "Ik probeer op andere tijdstippen de auto in te stappen." Over het wegennet is de Vries wel tevreden. "Als er geen verkeer is, kan je overal zo komen." De aanwezigheid van doorgaand verkeer en sluipverkeer zorgt in meerdere dorpen voor onnodige drukte en overlast.

Dat de betekenis van 'verbindingen' afhangt van de context komt duidelijk naar voren. Hoewel Ricardo het alleen heeft over autoverkeer, noemen de jongere en oudere bewoners, zoals studenten en gepensioneerden, de beschikbaarheid van openbaar vervoer. De jongeren vinden het belangrijk een goede aansluiting te hebben naar hun middelbare school. Voor de ouderen zorgt het openbaar vervoer voor toegang tot voorzieningen. "Voor het gemeentehuis moet je naar het centrum van Alphen", zegt een meneer. "Je moet gezond zijn en een rijbewijs hebben, dan zit je goed. Anders wordt het lastig hier", vertelt een bewoonster uit Aarlanderveen.

ROL VAN DE GEMEENTE: OP NAAR DE OMGEVINGSWET

Samenwerken met bewoners kan op verschillende manieren. Bewoners willen graag dat de gemeente naar hun luistert,

GENOEMDE BETEKENISSEN BIJ DE THEMA'S

GROEN EN WATER

Balans tussen woningbouw en groen

Gezonde leefomgeving met wandelplekken en gezond water

ZORG

Toegankelijkheid en diversiteit van zorgaanbieders

Subsidies en de nabijheid van noodhulp

Bernadette (53)

"Niet alle dorpen over een kam scheren, maar ontwikkelen vanuit ieders kracht."

omdat zij weten welke ontwikkelingen spelen. Hoe de gemeente contact moet zoeken met bewoners verschilt per context en persoon. Het faciliteren van bijeenkomsten, het bijwonen van projectgroepen, het volgen van facebookgroepen of dorpsraden kan helpen om naar bewonersdoelgroepen te luisteren. Ricardo gaat bijvoorbeeld nooit naar inspraakavonden. “Dat zie ik niet zitten. Dan houden ze gewoon een praatje.” Als we vragen wat hij wel fijn vindt, geeft hij aan dat bellen of een ‘bakkie koffie drinken’ beter is.

Alleen luisteren is niet genoeg. “Ze luisteren wel hoor, maar ze doen er niks mee”, zegt een meneer. Het gaat om verwachtings-management. “Maak duidelijk wanneer er inspraak is en hoe dat verwerkt wordt.” Dat betekent ook een terugkoppeling geven waarom een beslissing is gemaakt. Bewoners hebben hier ook een rol in. “We moeten onze stem laten horen. Door te stemmen, meer lef te hebben en vragen te stellen aan de gemeente.”

Bij het initiëren van activiteiten of het draaiende houden van voorzieningen willen bewoners wel hun steentje bijdragen, maar worden ze graag geholpen door de gemeente. Al vinden bewoners zonder politieke ervaring het moeilijk te bedenken en te benoemen wat de rol van de gemeente is of zou kunnen zijn. De faciliterende rol van de gemeente omvat naast luisteren het beschikbaar stellen van gelden of bewoners hulp bieden bij organisatorische activiteiten. “De gemeente”, vertelt een Koudekerker, “kan ons faciliteren in de organisatie van een optocht, omdat het gemeentelijk regelwerk best ingewikkeld is.”

Ook het flexibiliseren van regels komt in meerdere contexten terug, bijvoorbeeld bij het aanwijzen van woningen en in bestemmings-plannen. De Graaf merkt op dat de hoeveelheid regels het bouwen van nieuwe woningen tegenhoudt. “Je kunt bijna geen plek meer aanwijzen waar je een huis wilt bouwen of er zijn regels voor. Er moet een doorkijk blijven op de polder en we mogen niet in het verlengde van de uitvliegroute van Schiphol bouwen.” Om flexibeler om te gaan met regels, is samenwerking binnen de gemeente en tussen organisaties nodig. Een politiek betrokken bewoner stipt daarbij de samenwerking met de provincie en andere gemeentes aan. “De gemeente moet betere afspraken maken met de provincie. Zo werd de komst van nieuwe woningen in Hazerswoude Rijndijk al gecommuniceerd, terwijl de provincie het project uiteindelijk afkeurde.”

Inkoppers zijn niet origineel, maar wel nodig om de goede weg in te slaan. Samenwerken, flexibiliteit, luisteren naar elkaar en hierop acteren is belangrijk. Iets wat voor ieder dorp op een andere manier aangepakt moet worden. Dit zijn uitgangspunten en een houding die de weg naar een gedragen omgevingsvisie vergemakkelijken.

jonge honden